

Sygn. akt III AUa 36/23

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 sierpnia 2023 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Jolanta Hawryszko (spr.)
------------------------	--

Sędziowie:	Beata Górską
-------------------	---------------------

	Urszula Iwanowska
--	--------------------------

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 31 sierpnia 2023 r. w S.

sprawy M. B.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K.

o podstawę wymiaru składek

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Koszalinie z dnia 9 grudnia 2022 r., sygn. akt IV U 264/22

oddala apelację.

Urszula Iwanowska	Jolanta Hawryszko	Beata Górską
-------------------	-------------------	--------------

III AUa 36/23

UZASADNIENIE

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. decyzją z 28 lutego 2022 r. nr (...) wydaną na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3, art. 18 ust. 8, art. 20 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2021 r. nr 122, poz. 1720) stwierdził, iż na podstawie art. 18 ust. 8 pkt 1 lit. a) ustawy o ubezpieczeniach społecznych, w sprawie M. B. nie ma podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne.

gospodarczą zgłosiła się do ubezpieczeń społecznych od 26 czerwca 2013 do 30 czerwca 2015 (kod tytułu: 05 70 00), od 1 lipca 2015 do 31 stycznia 2020 (kod tytułu: 05 10 00). Następnie, od 1 lutego 2020 z kodem 05 90 00 (tzw. „mały ZUS plus”), tj. jako osoba prowadząca działalność gospodarczą, dla której podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne uzależniona jest od dochodu. W zgłoszeniu tym ubezpieczona wnioskuje o objęcie również dobrowolnym ubezpieczeniem chorobowym od 1 lutego 2020 r. Dokument zgłoszeniowy wpłynął po obowiązującym terminie, tj. 23 marca 2020. Z tytułu prowadzonej działalności, od lutego 2020 ubezpieczona zadeklarowała w dokumentach rozliczeniowych podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w wysokościach:

- od 2/2020 r. do 12/2020 r. – po 780 zł za każdy miesiąc;
- od 1/2021 r. do 10/2021 r., 12/2021 r. – po 840 zł za każdy miesiąc;
- za 11/2021 r. – 784 zł.

W ocenie ZUS, niedotrzymanie przez ubezpieczoną terminu na przekazanie dokumentu zgłoszeniowego do 2 marca 2020 r. spowodowało brak możliwości skorzystania z ulgi „mały ZUS plus” i opłacania składek na ubezpieczenia społeczne w niższej wysokości.

Ubezpieczona złożyła odwołanie od powyższej decyzji, domagając się jej uchylenia. Ubezpieczona wskazała, że formularz ZUS ZUA z kodem 0590 w wersji papierowej został wytworzony i przekazany do ZUS w dniu 13 lutego 2020. Ponieważ po pewnym czasie pełnomocnik ubezpieczonej otrzymał telefon z ZUS z prośbą o ponowne dostarczenie druku, co też uczynił w wersji elektronicznej. Przez cały czas zarówno księgowi, jak i ubezpieczona mieli kontakt z ZUS i nic nie było kwestionowane.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie.

Sąd Okręgowy w Koszalinie IV Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych wyrokiem z 9 grudnia 2022 r. zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia M. B., podlegającej ubezpieczeniom jako osoba prowadząca działalność gospodarczą za okres od 02.2020 roku do 01.2022 roku, stanowią kwoty zadeklarowane przez płatnika składek, to jest:

od 02.2020 r. do 12.2020 r. – 780,00 zł za każdy miesiąc,

od 01.2021 r. do 10.2021 r. i 12.2021 r. – 840,00 zł za każdy miesiąc,

za 11.2021 r. – 784,00 zł.

Sąd Okręgowy ustalił, że ubezpieczona, ur. (...), od 26 czerwca 2013 prowadzi działalność gospodarczą pod nazwą: (...) M. B. w K., świadcząc usługi kosmetyczne. Od początku prowadzenia firmy korzysta z pomocy profesjonalnej obsługi księgowej.

W okresie od 26 czerwca 2013 do 30 czerwca 2015 była zgłoszona do ubezpieczeń społecznych z kodem 05 70 00, tj. osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 30 % kwoty minimalnego wynagrodzenia.

Od 1 lipca 2015 do 31 stycznia 2020 zgłoszona była z kodem 05 10 00 tj. osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą, dla której podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne stanowi zadeklarowana kwota nie niższa niż 60 % kwoty przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia. Za 2019 rok osiągnęła przychód w kwocie 98.098,31 zł.

Na początku roku 2020 powzięła informację, że spełnia kryterium przychodowe i może skorzystać z ulgi „Mały ZUS PLUS”, o czym natychmiast poinformowała swojego księgowego. Dokonała wyrejestrowania z ubezpieczeń społecznych z kodem 0510 00. Księgowy w jej imieniu złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. druk ZUA z kodem zgłoszenia 59 00. Dokument został opatrzony datą 13 lutego 2020 i był złożony w lutym,

przed dniem 17 lutego 2020; zgłoszenie nastąpiło od 1 lutego 2020. Dokument zgłoszeniowy złożony został w ZUS bezpośrednio w formie papierowej. W tamtym okresie można było złożyć dokumenty przez automat podawczy, który jednak bardzo często się psuł, skrzynkę, bądź dodatkowo dla usprawnienia obiegu dokumentacji, przyjmowała je pracownica ZUS, ale bez wydawania potwierdzeń. Po ogłoszeniu stanu pandemii w Polsce, przez krótki czas dostęp do ZUS, jak i innych urzędów, był ograniczony. Wówczas nie było bezpośredniego kontaktu z urzędnikami. W marcu 2020 księgowy obsługujący ubezpieczoną otrzymał telefon z ZUS, iż są nieprawidłowości ze zgłoszeniem i żeby dokument zgłoszeniowy złożył raz jeszcze. Tak też księgowy zrobił, z tym że wysłał go w wersji elektronicznej w dniu 23 marca 2020. W miesiącach marcu i kwietniu 2020 jego pracownicy złożyli za ubezpieczoną błędne deklaracje ZUS z kodem 51 00 00 zamiast 59 00 00. Wówczas dostali wezwanie z ZUS, iż muszą złożyć skorygowaną deklarację z poprawnym kodem. Niezwłocznie po wezwaniu zostały złożone korekty. Nie było żadnej informacji z ZUS, że są jakiegokolwiek inne nieprawidłowości. Nie wskazano na przekroczenie terminu do zgłoszenia kodu 0590 00 i przyjęto korekty ze wskazaną podstawą wymiaru składek. Ubezpieczona korzystała w tym czasie ze świadczenia postojowego, a jej pracownicy ze zwolnień lekarskich. Została również zwolniona z obowiązku należności z tytułu składek na podstawie wsparcia w czasie trwającej epidemii COVID-19.

Ubezpieczona w dokumentach rozliczeniowych deklarowała podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne w wysokościach:

od 2/2020 r. do 12/2020 r. – po 780 zł za każdy miesiąc;

od 1/2021 r. do 10/2021 r., 12/2021 r. – po 840 zł za każdy miesiąc;

za 11/2021 r. – 784 zł.

Organ rentowy dopiero 28 grudnia 2021 r. wszczął postępowanie w sprawie ustalenia wysokości podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej od 1 lutego 2020.

Sąd Okręgowy uwzględnił odwołanie, wskazując że kluczowe było ustalenie, czy ubezpieczona dochowała terminu do zgłoszenia się do ubezpieczeń społecznych z kodem 059000, pozwalającym na zastosowanie ulgi mały ZUS plus od 1.02.2020 r.

Zgodnie z treścią art. 18 ust. 8, art. 20 ust. 1, 2 i 3 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 423 ze zm.), podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe oraz ubezpieczenia chorobowe i wypadkowe dla osób prowadzących pozarolniczą działalność gospodarczą stanowi zadeklarowana kwota, nie niższa jednak niż 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego przyjętego do ustalenia kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek, ogłoszonego w trybie art. 19 ust. 10 na dany rok kalendarzowy. Składka w nowej wysokości obowiązuje od dnia 1 stycznia do dnia 31 grudnia danego roku. Niesporne było, że ubezpieczona do 31 stycznia 2020 r. zgłoszona była do ubezpieczeń społecznych z ww. podstawą wymiaru składek (kod 0510 00).

W dniu 1 stycznia 2019 została wprowadzona przepisem art. 18c ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych instytucja tzw. „Małego ZUS plus” i dotyczy najniższej podstawy wymiaru składek. Głównym celem tej nowelizacji, która weszła w życie z dniem 1 stycznia 2019, było dostosowanie wysokości obciążeń, z tytułu składek na ubezpieczenia społeczne, ponoszonych przez osoby fizyczne wykonujące działalność gospodarczą na mniejszą skalę, do ich możliwości finansowych.

Art. 18c ust. 1 ustawy systemowej w brzmieniu obowiązującym do 31.01.2020 r. przewidywał, że najniższa podstawa wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ubezpieczonych, o których mowa w art. 8 ust. 6 pkt 1, których roczny przychód z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej w poprzednim roku kalendarzowym nie przekroczył trzydziestokrotności kwoty minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w grudniu poprzedniego roku, uzależniona jest od tego przychodu (tzw. „mały ZUS”).

Następnie, od 1.02.2020 r. zaczęły obowiązywać przepisy zwiększające grono przedsiębiorców uprawnionych do płacenia składek preferencyjnych, ponieważ ulga mały ZUS została zastąpiona ulgą „mały ZUS plus”. W tym dniu weszła w życie zmiana ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, wprowadzona ustawą z 12.12.2019 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej z dnia 12.12.2019 (Dz.U. z 2019r. poz. 2550). Na podstawie art. 1 pkt 3 ustawy zmieniającej, art. 18c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, dotyczący najniższej podstawy wymiaru składek otrzymał nowe brzmienie. Od dnia 1.02.2020 r. dotychczasowy program mały ZUS zastąpiono programem mały ZUS plus przeznaczonym dla przedsiębiorców, którzy osiągnęli w 2019 r. przychód nieprzekraczający 120 tysięcy złotych. W programie tym wysokość składki uzależniono od wysokości uzyskanego dochodu (a nie przychodu jak w mały ZUS), czyli od dochodu z pozarolniczej działalności gospodarczej w rozumieniu przepisów o podatku dochodowym od osób fizycznych, zwanego dalej „dochodem z pozarolniczej działalności gospodarczej”, uzyskanego w poprzednim roku kalendarzowym. Podstawa wymiaru składek, o której mowa w ust. 1, nie może przekroczyć 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia ogłoszonego w trybie art. 19 ust. 10 na dany rok kalendarzowy i nie może być niższa niż 30% kwoty minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w styczniu danego roku.

Co istotne, w treści art. 5 ust. 1 ustawy zmieniającej wskazano, że z uprawnienia do skorzystania z ulgi mały ZUS plus mógł skorzystać ubezpieczony – osoba prowadząca pozarolniczą działalność gospodarczą na podstawie przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców lub innych przepisów szczególnych, który ustalił na 2020 r. podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zgodnie z art. 18c ust. 1 ustawy z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w brzmieniu nadanym tą ustawą i:

- 1) przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy ustalał podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w sposób inny niż określony w art. 18c ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu dotychczasowym zawiadamia Zakład Ubezpieczeń Społecznych o zmianie danych dotyczących tytułu ubezpieczenia przez złożenie zgłoszenia wyrejestrowania i ponownego zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych, o którym mowa w art. 36 ust. 14 ustawy zmienianej w art. 1, zawierającego prawidłowe dane,
- 2) rozpoczął lub wznowił prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej w lutym 2020 r., dokonuje zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych, o którym mowa w art. 36 ust. 4b ustawy zmienianej w art. 1

- w terminie do końca lutego 2020 r.

Jak wynika z art. 47 ust. 1 pkt 1 ustawy systemowej płatnik składek opłacający składkę wyłącznie za siebie przesyła w tym samym terminie deklarację rozliczeniową, imienne raporty miesięczne oraz opłaca składki za dany miesiąc, z zastrzeżeniem ust. 1a, 2a i 2b, nie później niż do 10 dnia następnego miesiąca.

W przedmiotowej sprawie ubezpieczona M. B. chciała skorzystać z „małego ZUS plus” i nie miała zamiaru opłacania składek na ubezpieczenia społeczne z kodem ubezpieczenia „0510 00”. Ubezpieczona dokonała wyrejestrowania z ZUS z poprzednim kodem 0510 00 i wobec spełniania kryterium przychodowego za 2019 r., dokonała zgłoszenia do „małego ZUS plus” w odpowiednim terminie, ponieważ księgowy ubezpieczonej w lutym 2020 r. złożył w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych Oddział w K. w formie papierowej druk ZUA z kodem zgłoszenia 05 90 00 od 1 lutego 2020 r. Dokument został opatrzony datą „13 lutego 2020 r.” i był złożony w lutym, na pewno przed dniem 17 lutego 2020 roku.

W tym zakresie Sąd dał wiarę zeznaniom świadka i ubezpieczonej. Sąd dał wiarę, iż księgowy zostawił ww. dokument osobie, która zobligowała się do przekazania tej dokumentacji, ale nie otrzymał od niej potwierdzenia. Po otrzymaniu w marcu 2020 r. telefonu z ZUS, dokument zgłoszeniowy z kodem „59 00 00” złożył raz jeszcze. Ubezpieczona nie była informowana przez organ rentowy, że w związku z jej zgłoszeniem istnieją jakiegokolwiek nieprawidłowości. Ubezpieczona była przekonana, że zgłoszona jest z kodem „małego ZUS plus” (59 00 00) i od takiej podstawy deklarowała podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne. ZUS w tym czasie nie zawiadamiał ubezpieczonej, że wykrył w jej zgłoszeniu błędy, wypłacał świadczenia postojowe, zaś jej pracownicy korzystali ze zwolnień lekarskich. Organ rentowy nie miał w tym czasie żadnych wątpliwości co do kodu zgłoszenia ubezpieczonej

i skorzystania z preferencyjnej podstawy wymiaru składek. Dopiero po ponad półroczu, z urzędu wszczął postępowanie w sprawie ustalenia wysokości podstawy wymiaru składek.

Sąd Okręgowy zwrócił przy tym uwagę, że choć termin na zgłoszenie do "Małego ZUS plus" na zasadach określonych w art. 18c ustawy systemowej, został określony na tle przepisów art. 36 tej ustawy - zawierającego regulacje dotyczące zgłoszenia do ubezpieczeń - to zgłoszenie powyższego jest ściśle związane z zadeklarowaniem przez płatnika podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia. Z tej perspektywy należy też zwrócić uwagę na art. 48 ust. 1 i 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, który stanowi, że jeżeli płatnik składek nie złoży w terminie deklaracji rozliczeniowej, nie będąc z tego obowiązku zwolniony, Zakład dokonuje wymiaru składek z urzędu w wysokości wynikającej z ostatnio złożonej deklaracji rozliczeniowej, bez uwzględnienia wypłaconych zasiłków oraz zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych, zawiadamiając o tym płatnika. Jeżeli po wymierzeniu składek z urzędu płatnik składek złoży deklarację rozliczeniową, Zakład koryguje wymiar składek do wysokości wynikającej ze złożonej deklaracji rozliczeniowej, z uwzględnieniem wskazanych w deklaracji zasiłków oraz zasiłków rodzinnych i pielęgnacyjnych. Zarówno w doktrynie, jak i orzecznictwie zwraca się uwagę, że obligatoryjne wymierzenie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych składek w wysokości przyjętej w deklaracji rozliczeniowej ostatnio złożonej przez płatnika stanowi swoistą sankcję, której stosowanie ma na celu zdyscyplinowanie opieszłych/nierzetelnych płatników i nakłonienie ich do terminowego rozliczania składek (zob. wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z 10 grudnia 2018 r., III AUa 284/18). W tym też kontekście, zdaniem sądu, nawet złożenie deklaracji rozliczeniowej z przekroczeniem terminu przy jednoczesnym spełnieniu przez odwołującą pozostałych warunków wskazanych w ustawie - co nie było kwestionowane przez organ rentowy - nie uzasadnia przyjęcia rezygnacji z zamiaru skorzystania z ulgi przez odwołującą.

Mając na względzie powyższe okoliczności, Sąd Okręgowy przyjął, iż dokonanie przez odwołującą zgłoszenia do "Małego ZUS plus" i zadeklarowanie przez nią tytułu ubezpieczenia z kodem „05 90 00” od 1.02.2020 r. było skuteczne. Wbrew twierdzeniom pełnomocnika ZUS mogą zdarzać się wyjątkowe sytuacje zagubienia dokumenty, tym bardziej, że były to czasy początku SARS COVID-19 i pewnego chaosu także w funkcjonowaniu różnych urzędów i placówek. Fakt złożenia dokumentu bez uzyskania potwierdzenia jest niewątpliwie nieprawidłowym działaniem księgowego obsługującego płatniczkę. Jednak podkreślić należy, iż wówczas do opóźnienia zgłoszenia odwołującej doszło z przyczyn obiektywnie niezależnych od niej, a tym samym usprawiedliwionych. O ile w judykaturze wskazuje się, że prawidłowe realizowanie zobowiązań przez płatnika składek obciąża go osobiście, co do zasady wyłączając możliwość powoływania się na błąd w działaniu osób trzecich (pełnomocnika, biura rachunkowego), w ocenie Sądu Okręgowego, odnoszenie tej zasady w sposób automatyczny do każdej sytuacji, w której nieprawidłowości w realizacji zobowiązań przez płatników wynikały z błędów popełnionych przez biuro rachunkowe, byłoby nadmiernie rygorystyczne. Tym bardziej, że biuro niezwłocznie, po otrzymaniu informacji o braku dokumentu w formie papierowej, na które się powoływało, podjęło stosowne czynności w celu jego dostarczenia w formie elektronicznej. Poza tym w ocenie Sądu, uznając, iż zgłoszenia dokonano z opóźnieniem w roku 2020, to takie zgłoszenie winno być uznane w roku 2021.

Sąd Okręgowy stwierdził, że ubezpieczona prawidłowo, od 1 lutego 2020 r. dokonała zgłoszenia jako osoba prowadząca działalność gospodarczą z kodem 59 00 00 („mały ZUS plus”) i w konsekwencji, zmienił zaskarżoną decyzję i ustalił zgodnie z żądaniem.

Apelację od wyroku złożył organ rentowy, zaskarżając wyrok w całości i zarzucając:

1) naruszenie prawa procesowego, które mogło mieć wpływ na wynik sprawy tj. art. 233 §1 k.p.c. przez dokonanie dowolnej, a nie swobodnej oceny zebranego materiału dowodowego i nieuzasadnione przyjęcie, że podstawą wymiaru składek M. B. stanowią kwoty:

- od 2/2020 do 12/2020 po 780 zł za każdy miesiąc;

- od 1/2021 do 10/2021, 12/2021 po 840 zł za każdy miesiąc;

- za 11/2021 -784 zł;

2) z naruszenia przepisów postępowania wywieziono o naruszeniu prawa materialnego, a w szczególności art. 18 ust. 8, art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 423 ze zm.) przez ich błędne zastosowanie w sprawie polegające na przyjęciu, że podstawą wymiaru składek stanowią ww. kwoty. Apelujący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i oddalenie odwołania ubezpieczonej w całości. W ocenie organu, niedotrzymanie przez ubezpieczoną terminu na przekazanie dokumentu zgłoszeniowego do 2 marca 2020 r. spowodowało brak możliwości skorzystania z ulgi „mały ZUS plus” i opłacania składek na ubezpieczenia społeczne w niższej wysokości. Natomiast Sąd Okręgowy bezkrytycznie uznał, na podstawie wyłącznie zeznań strony oraz związanego z nią świadka (który miał osobisty i materialny interes w oddaleniu odwołania), iż ubezpieczona prawidłowo, od 1 lutego 2020 r. dokonała zgłoszenia jako osoba prowadząca działalność gospodarczą z kodem 59 00 00 („mały ZUS plus”).

Sąd Apelacyjny rozważył sprawę i uznał, że apelacja organu jest niezasadna.

W ocenie Sądu Apelacyjnego, Sąd Okręgowy prawidłowo ustalił stan faktyczny w oparciu o zgromadzony w sprawie materiał dowodowy, zaś w ramach ustaleń i wniosków nie wykroczył poza ramy swobodnej oceny wiarygodności i mocy dowodów, wynikające z przepisu art. 233 k.p.c.; nie popełnił też błędów w rozumowaniu w zakresie zarówno ustalonych faktów, jak też ich kwalifikacji prawnej, bowiem prawidłowo zinterpretował i zastosował odpowiednie przepisy prawa. Sąd Apelacyjny zaakceptował w całości ustalenia faktyczne Sądu pierwszej instancji, traktując je jak własne. W pełni też podzielił ocenę prawną, jakiej dokonał Sąd pierwszej instancji.

Należy zauważyć, że w sprawie budzi wątpliwości etap postępowania sądowego związany ze sferą ustaleń faktycznych, zważywszy że organ w całości nie zgodził się z oceną dowodów osobowych oraz wynikającymi z tej oceny ustaleniami faktycznymi, z czego następnie wywiódł naruszenie art. 18 ust. 8, art. 20 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz.U. z 2021 r. poz. 423 ze zm.) przez ich błędne zastosowanie w sprawie. I w tym miejscu zasadniczo należałoby zakończyć postępowanie drugo instancyjne w zakresie oceny, czy doszło do naruszenia prawa materialnego, ponieważ Sąd Okręgowy – wbrew zarzutom apelacji - ogóle nie zastosował w sprawie art. 18 ust. 8 i art. 20 ust. 1 ustawy systemowej. Tym samym nie mogło dojść do naruszenia tych przepisów przez ich błędne zastosowanie, jak to zarzucił organ rentowy. A to, zasadniczo czyni bezprzedmiotowym zarzut naruszenia prawa procesowego przez dowolne ustalenia faktyczne, skoro ustalenia te nie były poddane subsumpcji pod normę prawa materialnego wskazaną przez organ, a nie zastosowaną przez sąd.

Niemniej, analizując sprawę nie tylko przez pryzmat uchybień formalnych apelacji, lecz także merytorycznie i odnosząc się, w pierwszej kolejności do argumentacji organu w zakresie zarzutu dowolnej oceny materiału dowodowego, Sąd Apelacyjny wskazuje, że przedmiotowa sprawa koncentruje się na kwestii niedotrzymania przez ubezpieczoną terminu do 2 marca 2020, wyznaczonego przepisem prawa, na przekazanie dokumentu zgłoszeniowego do "Małego ZUS plus" i zadeklarowania przez ubezpieczoną tytułu ubezpieczenia z kodem 05 9000 od 1.02.2020 r. Organ przy tym nie sformułował pod adresem ubezpieczonej innych uchybień związanych z procedurą zgłoszenia płatnika do ulgi w opłacie składek Mały ZUS Plus, zatem te kwestie nie zostały poddane rozważaniom w postępowaniu drugo instancyjnym.

Porządkując, Sąd Apelacyjny wskazuje, że dla rozpoznania sprawy istotne były następujące przepisy prawa:

Niewątpliwie podstawę materialnoprawną ulgi składkowej zatytułowanej w obrocie prawnym Mały ZUS plus stanowi art. 18c ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych w brzmieniu obowiązującym od 1.02.2020 r., przywołany w części historycznej uzasadnienia.

Obowiązek zgłoszenia do ubezpieczenia społecznego reguluje art. 36 ustawy, który w ustępie 4b, w brzmieniu od 1.02.2020 stanowił, że ubezpieczony, o którym mowa w art. 18c ust. 1, który rozpoczął lub wznowił prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej w styczniu danego roku kalendarzowego, dokonuje zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych w terminie do końca tego miesiąca. Jeżeli termin ten jest krótszy niż 7 dni, ubezpieczony dokonuje zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych w terminie 7 dni od daty powstania obowiązku ubezpieczenia.

Przy czym zgodnie z [art.5](#) ustawy z 12.12.2019 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej z dnia 12.12.2019 r. (Dz.U. z 2019r. poz. 2550) :

1. Ubezpieczony, o którym mowa w art. 8 ust. 6 pkt 1 ustawy zmienianej w art. 1, który ustala na 2020 r. podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe zgodnie z art. 18c ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą i:

1) przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy ustalał podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe w sposób inny niż określony w art. 18c ust. 1 ustawy zmienianej w art. 1 w brzmieniu dotychczasowym zawiadamia Zakład Ubezpieczeń Społecznych o zmianie danych dotyczących tytułu ubezpieczenia przez złożenie zgłoszenia wyrejestrowania i ponownego zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych, o którym mowa w art. 36 ust. 14 ustawy zmienianej w art. 1, zawierającego prawidłowe dane,

2) rozpoczął lub wznowił prowadzenie pozarolniczej działalności gospodarczej w lutym 2020 r., dokonuje zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych, o którym mowa w art. 36 ust. 4b ustawy zmienianej w art. 1

- w terminie do końca lutego 2020 r.

2. Jeżeli termin określony w ust. 1 jest krótszy niż 7 dni, ubezpieczony składa zgłoszenie wyrejestrowania i ponownego zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych albo zgłoszenie do ubezpieczeń społecznych, w terminie 7 dni odpowiednio od zaistnienia zmiany danych albo od daty powstania obowiązku ubezpieczenia.

3. Objęcie dobrowolnie ubezpieczeniem chorobowym w przypadkach, o których mowa w ust. 1, następuje od dnia wskazanego we wniosku o objęcie ubezpieczeniami emerytalnym, rentowymi i chorobowym, o ile ubezpieczony dokona zgłoszenia, o którym mowa odpowiednio w ust. 1 pkt 1 lub 2, w terminie określonym w ust. 1.

W art. 47 ustawy uregulowano terminy i sposób opłacania składek. Na mocy [art. 47 ust. 1](#) ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych - w brzmieniu obowiązującym w dacie zgłoszenia się ubezpieczonej z zamiarem objęcia ulgą składkową od 1 lutego 2020 r. - płatnik składek przesyła w tym samym terminie deklarację rozliczeniową, imienne raporty miesięczne oraz opłaca składki za dany miesiąc, z zastrzeżeniem ust. 1a, 2a i 2b, nie później niż: 1) do 10 dnia następnego miesiąca - dla osób fizycznych opłacających składkę wyłącznie za siebie; 2) do 5 dnia następnego miesiąca - dla jednostek budżetowych i samorządowych zakładów budżetowych; 3) do 15 dnia następnego miesiąca - dla pozostałych płatników.

Sąd drugiej instancji stoi na stanowisku, że zdarzeniem powodującym powstanie prawa do ubezpieczenia na zasadach określonych w art. 18c ustawy jest nie tylko zgłoszenie do ubezpieczenia z ulgą Mały ZUS Plus (art. 36), ale też terminowe przekazanie informacji o rocznym dochodzie ZUS DRA cz. II, o którym mowa w art. 18c ust. 9 wraz z deklaracją rozliczeniową ZUS DRA z kodem 059000 (art. 46), wraz z raportami imiennymi (art. 41 ustawy) i opłaceniem składki za dany miesiąc (art. 46 ustawy), które to zdarzenia mają charakter konstytutywny do uzyskania uprawnienia, o którym mowa w art. 18c ust. 1 ustawy (por. wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 16.10.2020, III AUa 452/20; wyrok Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z ,III AUa 309/21; wyrok Sądu Okręgowego w Suwałkach z 24 maja 2021, III U 243/21). Dane te są bowiem dla Zakładu Ubezpieczeń Społecznych niezbędne dla weryfikacji prawidłowości obliczania wysokości składek ubezpieczeniowych w ramach programu „Mały ZUS PLUS”. Niewywiązanie się z powyższego obowiązku w całości, będzie oznaczało dokonanie przez Zakład miesięcznego wymiaru składek za poprzedni rok kalendarzowy w oparciu o podstawę wymiaru składek ustaloną na zasadach określonych w art. 18 ust.8.

Nawiązując do okoliczności sprawy, należy ponownie zaznaczyć, że organ zakwestionował prawo ubezpieczonej do ulgi z powodu nieterminowego przekazania dokumentu zgłoszeniowego, czyli w zakresie naruszenia art. 5 ustawy z 12.12.2019 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej z dnia 12.12.2019 r., zważywszy że przepis przejściowy nakładał na ubezpieczoną obowiązek zgłoszenia do ubezpieczenia

z ulgą w terminie do końca lutego 2020 r. Organ natomiast nie formułował zarzutów na gruncie naruszenia art. 47 ustawy, zatem Sąd drugiej instancji nie analizował sprawy na gruncie naruszenia tego przepisu.

Przechodząc do oceny zarzutu apelacji - dokonania przez Sąd pierwszej instancji dowolnej oceny dowodów w zakresie ustalenia okoliczności terminowego złożenia zgłoszenia do ubezpieczenia Mały ZUS plus - wymaga zauważenia, że w sprawie nie można mówić o błędzie co do terminu złożenia zgłoszenia, lecz o fakcie, czy zgłoszenie w ogóle zostało złożone w terminie w kontekście udowodnienia tego zdarzenia prawnego przez ubezpieczoną. Tak więc rozstrzygnięcie sprawy, w istocie zasada się na kwestii oceny dowodów i dokonania ustaleń zgodnych ze zgromadzonym materiałem dowodowym oraz okolicznościami sprawy. Co do tej przesłanki prawa - złożenia zgłoszenia w terminie zastrzeżonym prawem - Sąd Apelacyjny nie uważa by Sąd Okręgowy dokonał dowolnych ustaleń tylko dlatego, że dał wiarę ubezpieczonej i świadkowi, prowadzącemu księgowość ubezpieczonej. Sąd Okręgowy trafnie podniósł, że organ rentowy przez wiele miesięcy nie dostrzegał żadnych nieprawidłowości w opłacaniu należności z tytułu składek. Przeciwnie uznał za zasadny wniosek ubezpieczonej o zwolnienie z opłacania należności z tytułu składek za miesiące: marzec, kwiecień, maj 2020 r., a przecież podstawą do otrzymania ulgi w opłacaniu składek było nieposiadanie żadnych zaległości wobec ZUS.

Organ rentowy zarzucił Sądowi pierwszej instancji pominięcie okoliczności, które nie odpowiadały przyjętej przez Sąd Okręgowy tezie, jednak nie wyjaśnił jakie okoliczności brał pod uwagę, a które pominął Sąd pierwszej instancji. Organ też zarzucił zaniechanie przeprowadzenia w sprawie postępowania dowodowego, podczas gdy sąd przeprowadził dowody zawnioskowane przez ubezpieczoną, zaś organ nie złożył wniosków dowodowych. Sąd Okręgowy zatem słusznie ocenił dowody osobowe, bo miał taki obowiązek procesowy i uczynił to trafnie. Należy przyznać rację organowi, że wprawdzie strona procesu oraz związany z nią biznesowo świadek, miały osobisty i materialny interes w oddaleniu odwołania, niemniej ich zeznania znalazły potwierdzenie w dokumencie zgłoszeniowym ZUS ZUA, znajdującym się w aktach organu, na którym uwidoczniono datę wypełnienia 13.02.2020 r., chociaż nie wykazano daty złożenia. Nadto do akt ubezpieczeniowych, zawierających sporną decyzję organ, jako dowody, dołączył wydruki ZUS DRA cz. II, ZUS RCA z lutego 2020 z kodem 059000, ZUS RCA z lutego 2020 z kodem 051000 wyzerowanym - wszystkie trzy wydruki z datą wypełnienia 6.04.2020 oraz ZUS RCA z lutego 2020 z kodem 05900 z datą wypełnienia 14.03.2020. Jest to dokumentacja bardzo lakoniczna i wydaje się wybiórcza, a przez to mało czytelna, zważywszy że sprawa dotyczy zgłoszenia ubezpieczonej do ulgi od lutego 2020, zaś sporna decyzja zapadła dopiero w lutym 2022. W aktach organu nie ma żadnych śladów aktywności w tym okresie, chociaż z zeznań ubezpieczonej wynika, że składała wnioski o zwolnienie z opłacania należności z tytułu składek. Otrzymała też upomnienie z dnia 8.03.2021 z tytułu nieprawidłowo opłaconych składek ZUS za okres 12.2020 do 01.2021. Również w tym czasie otrzymała zawiadomienie z 8.5.2020 roku, znak (...) o błędach w dokumentach złożonych za ubezpieczonych. Z zawiadomienia wynikało m.in. to, iż w dokumentach rozliczeniowych za marzec 2020 roku nieprawidłowo wpisała podstawę ZUS, ponieważ korzystała z preferencji w opłacaniu składek i należało wpisać podstawę odpowiadającą kodowi 0590, a nie 0510. Czyli organ zwrócił uwagę ubezpieczonej właśnie na to co stanowi podstawę niniejszego sporu.

Nie można zgodzić się z apelującym, że Sąd Okręgowy nie dokonał subsumpcji ustalonego stanu faktycznego do norm prawa ubezpieczeń społecznych. Sąd uznał, w oparciu o przeprowadzone dowody, że ubezpieczona w terminie złożyła zgłoszenie do ulgi, a zatem ustalił, że zgłoszenie zostało złożone przed 17 lutego, co uprawniało ubezpieczoną do skorzystania z ulgi wynikającej z art. 18 c ustawy systemowej w zw. z art. 5 ust. 1 ustawy z dnia 12.12.2019 r. o zmianie ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz ustawy o Krajowej Administracji Skarbowej z dnia 12.12.2019 r. Kwalifikacja prawna była zatem prawidłowa.

Organ rentowy nie wyjaśnił również, jakie ustalenia i stwierdzenia organu zostały pominięte. Jedyne ustalenia i stwierdzenia wynikały z uzasadnienia decyzji i zostały przez organ powielone w toku procesu sądowego. Organ stwierdził, że z analizy dokumentów ubezpieczeniowych, dokonanej w styczniu 2022 r. organ wywiódł, że jedyny dokument zgłoszeniowy z datą wypełnienia 13.02.2020 został dostarczony drogą elektroniczną w dacie 23.03.2020 r. Nadto, w pierwszorazowym dokumencie rozliczeniowym ZUS RCA za luty 2020 złożonym 16.03.2020 r. ubezpieczona wskazała kod 051000, następnie w dniu 9.04.2020 skorygowała raport za luty 2020, wskazując tytuł 059000 oraz niższą podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne; dalej, w tym samym dniu złożyła dokument

rozliczeniowy ZUS DRA cz. II, który to dokument powinna była złożyć z kompletem dokumentów rozliczeniowych za luty 2020 w terminie do 16.03.2020. Były to zatem fakty wskazane przez organ, wynikłe z analizy systemowej, dokonanej po dwóch latach od chwili zgłoszenia ubezpieczonej do ulgi. Jednak organ nie wziął pod uwagę, że w odpowiedzi na powyższe ustalenia organu, ubezpieczona oraz świadek, prowadzący jej księgowość przedstawili inny przebieg wydarzeń w lutym 2020, de facto uzupełniający fakty, wynikające z wydrukowanych formularzy i Sąd Okręgowy trafnie dał wiarę tym wyjaśnieniom.

Należy przy tym podkreślić, że Sąd Okręgowy miał na względzie wszystkie fakty i okoliczności wskazane przez organ i ich nie pominął, jednak przyjął za wiarygodny wariant wydarzeń, w którym fakty wskazane przez organ uzupełniła ubezpieczona, przywołując na dodatkowe okoliczności. Tym samym Sąd Okręgowy, zgodnie z treścią art.233 §1 k.p.c. ocenił wiarygodność i moc dowodów, na podstawie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału. W szczególności należy wskazać, że z zeznań strony i świadka wynika, że w ZUS w K. już przed pandemią funkcjonowała skrzynka, do której można było wrzucać dokumenty, co było spowodowane częstymi awariami znajdującego się tam automatu do przyjmowania dokumentów, a także miało usprawnić pracę na sali obsługi klienta. Tej okoliczności organ nie kwestionował. Wrzucenie do skrzynki powodowało, że składający nie miał potwierdzenia złożenia dokumentów. Z tej możliwości przekazania dokumentu skorzystał księgowy ubezpieczonej, wrzucając do skrzynki formularz zgłoszenia, wiedząc iż nie będzie miał potwierdzenia. Na podstawie wiarygodnych zeznań świadka i przesłuchania strony, trafne jest ustalenie, że formularz ZUS ZUA Zgłoszenie do ubezpieczeń/zgłoszenie zmiany danych osoby ubezpieczonej z kodem 0590 (tzw. ZUS PLUS) zostało wytworzone, wydrukowane i dostarczone do ZUS w dniu 13 luty 2020 w wersji papierowej przez wrzucenie do skrzynki kontaktowej i ten dokument jest w aktach ZUS wraz z uwidocznioną datą jego wytworzenia. Razem z deklaracją zgłoszeniową ZUS ZUA została dostarczona deklaracja ZUS DRA cz. II, zważywszy że ten dokument nie może być przesłany inaczej niż w wersji papierowej, ponieważ nie przewidywał tego program ZUS. Po czym, dokument DRA cz. II był przez ubezpieczoną ponownie sprawdzany po otrzymaniu wiadomości z ZUS o braku dokumentów i stąd pojawiła się nowa data wytworzenia. Sąd Apelacyjny nie miał też żadnych podstaw formalnych, by nie dać wiary zeznaniom świadka i wyjaśnieniom strony, że po wybuchu pandemii, pełnomocnik ubezpieczonej otrzymał telefon z ZUS w sprawie złożonego druku z prośbą o ponowne jego dostarczenie. Wobec powyższego dostarczył dokument do ZUS ponownie (do skrzynki podawczej na parterze przy wejściu do budynku, a w początkowym okresie pandemii była to jedyna możliwość kontaktu z pracownikami ZUS), a nadto wysłał wtedy ten dokument elektronicznie przez ZUS PUE, nic nie zmieniając w treści dokumentu, nawet daty wytworzenia.

Sąd Apelacyjny akcentuje, że dla ustaleń sprawy istotna była okoliczność, że ubezpieczona od lutego 2020 opłacała składki na ubezpieczenie społeczne, korzystając z tzw. składki ZUS PLUS i organ ponad dwa i pół roku traktował ubezpieczoną tak jakby dokument zgłoszenia do ulgi był złożony prawidłowo. Ubezpieczona nie miała żadnych podstaw faktycznych do uznania, że nie jest osobą uprawnioną do opłacania składki na preferencyjnych zasadach. Otrzymywała świadczenia z tytułu Covid i zwolnienia ze składek za okres wprowadzonych przez rząd restrykcji, co utwierdzało ją w przekonaniu co do prawidłowości rozliczeń. A nadto organ adresował do niej dodatkowe wezwania do złożenia korekt dokumentów właśnie uwzględniających stawkę preferencyjną. Organ w okresie tych dwóch lat wielokrotnie miał możliwość dokonania korekty rozliczenia przez zakwestionowanie zasadności korzystania z ulgi, ale tego nie uczynił. Należy podkreślić, że do tych wszystkich okoliczności wskazanych przez ubezpieczoną organ w ogóle się nie odniósł, a przy tym wyłączył z akt złożonych do sądu dokumentację, dotyczącą czynności organu podejmowanych w okresie od roku 2020 do 2022, co ostatecznie skutkowało uznaniem przez sąd drugiej instancji wiarygodności zeznań świadka i przesłuchania strony oraz dokonaniem na tej podstawie ustaleń w zakresie faktów istotnych dla subsumpcji.

Mając na powyższe na względzie, Sąd Apelacyjny na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację organu.

Urszula Iwanowska	Jolanta Hawryszko	Beata Górską
-------------------	-------------------	--------------

